

ដំណាំចំណីសត្វនៅកម្ពុជា

ការដាំដំណាំចំណីសត្វមានសារៈសំខាន់ ដល់កសិករដើម្បីបង្កើន បរិមាណ និង គុណភាពចំណីសត្វសម្រាប់គោ-ក្របីបានគ្រប់គ្រាន់ នៅ គ្រប់រដូវវស្សាពេលវេលាដល់កសិករក្នុងការស្វែងរកស្មៅ និងឃ្វាល សត្វគោក្របី។ ដំណាំចំណីសត្វអាចដាំបាននៅលើដីគ្រប់ប្រភេទ លើ ទំនេរកែវផ្ទះសំបែង តាមភ្នំស្រែ និងដីទួលទំនេរ និងដីស្រែចំការ ។

ដំណាំចំណី សត្វជាប្រភេទដំណាំ និងរុក្ខជាតិដែលមាននៅតាម មូលដ្ឋាន ភូមិ ឃុំ របស់យើងដូចជាពពួកស្មៅពពួកសណ្តែក និង ដើមឈើផ្តល់ស្លឹកជាចំណីសត្វ ។ល។ ប្រភេទចំណីសត្វមាន ៣សំខាន់ៗគឺ

១. ពពួកស្មៅ មានពពួកស្មៅគ្រប់ប្រភេទដែលដុះក្នុងភូមិដ្ឋាន តាមស្រែចំការ ដីទួល ។ល។ និងប្រភេទស្មៅនាំចូលដែលមានគុណភាព ចំណីខ្ពស់មាន ម៉ូឡាតូ តេរេណូស ហ្គីណេ ស៊ីមូង ម៉ារ៉ាន់ដូ ស្មៅដីរី ។ល។

២. ពពួកសណ្តែក បលេហ្គីមមានពពួកសណ្តែកបាយ សៀង សណ្តែកដី និងពពួកស្មៅ និងពពួកស្មៅឡ ។ល។ និងមានលក្ខណៈ សមស្របអាចកាត់បានច្រើនដងក្នុង ១ ឆ្នាំ ។ ស្លឹករបស់វាមាន បរិមាណធាតុប្រូតេអ៊ីនខ្ពស់ដោយធាតុអាសូតប្រមាណ ២,៥ ភាគរយ និងសមាសធាតុស្នូតដែលអាចរលាយ បានប្រមាណ ៧៥ % នៅពេល វាមានអាយុ២សប្តាហ៍ ។

ស្មៅតេរេណូស ជាប្រភេទស្មៅពូជ នាំចូលមានកម្ពស់ដើមទាប ដែលប្រើសម្រាប់ជាចំណីគោក្របីនិងសត្វពាហនៈនានា ។ ស្មៅតេរេណូស មានដើមបែក និងស្លឹកច្រើនហើយទន់សត្វគោ-ក្របីចូលចិត្តស៊ី ។ វា មានប្រូតេអ៊ីនខ្ពស់បង្អស់សម្រាប់ជាចំណីសត្វ ។

ស្មៅហ្គីណេ-ស៊ីមូង ជាប្រភេទស្មៅពូជនាំចូល មានកម្ពស់ដើម មធ្យមដែលប្រើសម្រាប់ជាចំណីគោ-ក្របីនិងសត្វពាហនៈនានា ។ ស្មៅ នេះមានដើមបែក និងស្លឹកវែងហើយទន់សត្វគោ-ក្របីចូលចិត្តស៊ីវាមាន ប្រូតេអ៊ីនខ្ពស់បង្អស់សម្រាប់ជាចំណីសត្វ ។

ស្មៅស្តាយឡូ ជាប្រភេទស្មៅស្ថិតក្នុងក្រុមពពួកសណ្តែកវាអាច ដាំដុះបាននៅលើដីគ្រប់ប្រភេទ ។ ស្មៅប្រភេទនេះយើងអាចដាំសម្រាប់ សត្វគោ-ក្របី និងសត្វពាហនៈផ្សេងៗចំណីជ្រូកមាន់ និងត្រី ។ ដើម និងស្លឹករបស់វាអាចកាត់ស្រស់ឱ្យសត្វស៊ី និង ហាលសម្ងួតបុកជាម្សៅ លាយឱ្យសត្វស៊ី ។ ស្មៅស្តាយឡូមានប្រូតេអ៊ីនខ្ពស់មានធាតុអាសូតពី ១,៥ ទៅ ៣ ភាគរយ និងមានសមាសធាតុស្នូតដែលរលាយ ប្រមាណ ៦០-៧០ % នៅពេលស្លឹកនេះខ្ចី ។ ជាដំណាំចំណីសត្វអាចដាំគ្រាប់ និង ដាំកូនបានការដាំដុះដោយគ្រាប់មានការដុះលូតលាស់យឺតពិបាកក្នុងការ ថែទាំដោយស្មៅចង្រៃអាចដុះលឿនជាងដំណាំ ចំណីសត្វពិបាកធ្វើស្មៅ និងមានការលូតលាស់មិនស្មើគ្នា ។ ការដាំដោយកូន មានការលូតលាស់ លឿន ងាយស្រួលថែទាំ សំអាតស្មៅ ហើយដុះលូតលាស់ស្មើគ្នា ។

ការរៀបចំដីដើម្បីដាំដំណាំចំណីសត្វ

- ការធ្វើរបងការពារចំការដំណាំសត្វជាមុនពេលដាំ
 - ការភ្ជួរដាស់ដី មុនពេលដាំដំណាំចំណីសត្វ
 - ការរៀបចំដីសម្រេចនៅពេលដំណើរការដាំដុះ
- ដំណាំចំណីសត្វឆ្លងកាត់ដំណាក់កាលទាំង ៣ ខាងលើនោះនឹង ជួយឱ្យដំណើរការដាំមានភាពងាយស្រួល មានសុវត្ថិភាព ដល់ដំណាំ

ចំណីសត្វជាផ្នែកមួយដែលជួយឱ្យដំណាំចំណីសត្វ មានភាពលូតលាស់ បានល្អ និង ជួយ សម្រួលដល់ដំណើរការគ្រប់គ្រងក្រោយពេលដាំ ។

- **ការធ្វើរបងការពារ** ដើម្បីជៀសវាងបាននូវការ ខូចខាត ដំណាំចំណីសត្វ ពេលដាំដុះ និងដើម្បីឱ្យការទទួលផលពីដំណាំបានស្រប តាមអាយុកាលរបស់វា ការធ្វើរបងការពារដំណាំចំណីសត្វដែលសម្រាប់ កាត់និងផ្តល់ផលឱ្យសត្វជាមុន

- វាមានសារៈសំខាន់ដូចជា៖
- ការពារ ពីការបំផ្លាញរបស់ហ្វូង សត្វនោរដូរជ្រាំងដែល កសិករភាគច្រើនលែងសត្វឱ្យដើរស៊ីសេរី
- បង្កើននូវការងារគ្រប់គ្រង និងធ្វើឱ្យកសិករយល់កាន់តែ ច្បាស់ពីសារៈសំខាន់នៃដំណាំចំណីសត្វ
- វាសមស្របទៅនឹងប្រព័ន្ធចិញ្ចឹមសត្វជាលក្ខណៈគ្រួសារ ពាក់ កណ្តាលលែង ពាក់កណ្តាលបង្ហាង
- ពិសេសវាជួយឱ្យ កសិករទទួលបានជោគជ័យក្នុងដំណើរ ការដាំដុះដំណាំចំណីសត្វ ។

ជាទូទៅរបងត្រូវរៀបចំទៅតាមស្ថានភាពដីវិភាគនិងលទ្ធភាព ដែលកសិករអាចធ្វើទៅបានដោយប្រើប្រាស់ធនធាន ដែលមាននៅក្នុង ភូមិដើម្បីជៀសវាងការចំណាយខ្ពស់និងបង្កផលលំបាក ឬប៉ះពាល់ដល់ ជីវភាពរបស់កសិករ

សម្ភារៈទាំងនោះរួមមាន

- បង្គោលរបងអាចប្រើកូនឈើ គល់ឬស្សីស្រុក ដែលមានប្រវែង ១,៧-២ ម៉ែត្រ

- របងអាចជ្រើសរើសយក ដើមឬស្សី មែកឈើ តូចៗ ឬសំរះបន្លាផ្សេងៗលែយ៉ាងណាវាយជាបាឡិកាបានកម្ពស់ ១,៣-១,៥ ម ។

- ប្រសិនបើកូនឈើ ឬឬស្សីបាយ៉ាងអាចវាយក្នុង ចន្លោះ ០,៣ ម ពីរបាមួយទៅរបាមួយ

- របងត្រូវមានការត្រួតពិនិត្យជាប្រចាំដើម្បីជៀស វាងមានការបំផ្លាញពីកត្តាខាងក្រៅ

ការត្រួតពិនិត្យ ការត្រួតពិនិត្យដីគេចាប់ផ្តើមភាគច្រើននៅពេលដែលមានភ្លៀងធ្លាក់ដើមឆ្នាំ កំរិតទឹកភ្លៀងបានស្រោចស្រពជោគជាដីកូនស្មៅចង្រៃចាប់ផ្តើមដុះ ហើយដីមានសភាពសើមល្មម និងត្រូវបាន ។ ដំណាំចំណីសត្វត្រូវដាំនៅដើមរដូវ វស្សាពេលដីសើមល្មម និងត្រូវត្រួតពិនិត្យពី ៣-៤ ដងមុនពេលដាំពី១០-១៥ ថ្ងៃ ដើម្បីឱ្យស្មៅចង្រៃរាប់ រាល់បំបែកដីឱ្យបានម៉ត់ និងរាបស្មើ ដាក់ដីលាមកសត្វ ឬដីកំប៉ុស្តរលួយល្អ តាមលទ្ធភាពពី១-២រទេះក្នុង ១០០ម^២ ដោយជ្រួយកប់ទៅក្នុងដីដើម្បីឱ្យស្មៅចំណីសត្វលូតលាស់បានល្អ

ការដាំ ត្រូវឆ្លុះរាងជាជួរទំហំពី ០,៨ ម ទៅ ១,២ ចន្លោះរង ០,៥ ម និងជម្រៅ ២-៣ ស.ម រោយគ្រាប់ពូជ

ឬដាំកូនទៅតាមចង្កូរជាជួរដោយលប់ដីម៉ដ្ឋពីលើ ។ បើគ្មានភ្លៀងត្រូវស្រោចទឹក១ថ្ងៃម្តង ។ពេលដាំបាន១៥ថ្ងៃត្រូវពិនិត្យនិងបោចស្មៅចង្រៃនិងនៅពេលស្មៅចំណីសត្វបានអាយុ៣០ថ្ងៃត្រូវពិនិត្យ និងប្រមូលផល ។ ចំពោះការដាំកូនវិញត្រូវសាបគ្រាប់ទៅលើថ្នាលរហូតដល់កូនអាយុពី

២០-២៥ ថ្ងៃ ទើបដកកូនទៅដាំ ។ កូនស្មៅយកទៅដាំត្រូវមានលក្ខណៈល្អ ថ្លោសដើម្បីឱ្យស្មៅលូតលាស់ស្មើគ្នាល្អ និងរាប់ទទួលផល

ការថែទាំ បន្ទាប់ពីដាំរួច ត្រូវតាមដានការលូតលាស់របស់ស្មៅហើយធ្វើការបោចស្មៅចង្រៃ និងជ្រោយដីដាក់ជីបន្ថែមនៅក្រោយពេលដាំ ១៥ ថ្ងៃ និងស្រោចទឹកជាប្រចាំ នៅពេលដីស្ងួត ។

ការប្រមូលផល ស្មៅចំណីសត្វអាចកាត់ឱ្យសត្វ លើកដំបូងនៅពេលវាមានអាយុពី ៤៥- ៦០ ថ្ងៃ កាត់លើកទី ២រយៈពេល ១៥ ថ្ងៃទៅក្រោយពេលកាត់ម្តង និងស្មៅដែលត្រូវប្រមូលមានកម្ពស់ ០,៨ ម ទៅ ១ មដូច្នេះការដាំដំណាំចំណីសត្វ បានជួយបង្កើនបរិមាណ និងគុណភាពចំណីសត្វនៅគ្រប់រដូវ ធ្វើឱ្យសត្វបានធំធាត់ល្អជួយកាត់បន្ថយពេលវេលាដល់សមាជិកគ្រួសារកសិករក្នុងការរកស្មៅ និងឃ្វាលគោ- ក្របីជាពិសេសកុមារ និងស្ត្រី ។ ការពង្រីកដំណាំចំណីសត្វធ្វើឱ្យកសិករកាត់បន្ថយការចំណាយប្រាក់ដើម្បីទិញចំណីសត្វ ធ្វើឱ្យសត្វគោក្របីធំធាត់ល្អមានសុខភាពល្អ ផលិតភាពខ្ពស់ឱ្យកសិករទទួលបានប្រាក់ចំណូលខ្ពស់សេដ្ឋកិច្ចគ្រួសារវិកចម្រើន និងសេដ្ឋកិច្ចជាតិវិកចម្រើនរុងរឿង ។

ការកំណត់លក្ខណៈដីសម្រាប់ដាំដំណាំចំណីសត្វៈ

- ជាដីទួលមិនលិចទឹករយៈពេលយូរ ឬជាដីដែលមិនជាទឹកជាប្រចាំ
- ជាដីដែលដំណាំមានលទ្ធភាពទទួលបានពន្លឺគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីដុះលូតលាស់
- មិនមែនជាដីវាលស្មៅធម្មជាតិ សម្រាប់លែងគោក្របីឱ្យស៊ីដោយគ្មានការគ្រប់គ្រង
- ជាដីដែលមិនមានការផ្លាស់ប្តូរមុខដំណាំ រយៈពេលខ្លីរៀងរាល់ឆ្នាំ
- ផ្ទៃដីដែលសម្រេចដាំដំណាំចំណីសត្វ ត្រូវមានការចូលរួមសម្រេចពីកសិករជាម្ចាស់ដោយស្ម័គ្រចិត្ត ។

ឯកសារយោង គម្រោងអនុវត្តន៍ល្អប្រសើរលើការងារសុខភាព និងផលិតកម្មគោនៅកម្ពុជា Project NoAH/2005/086 Best Practice Health and Husbandry of Cattle,Cambodia

**ដំណាំចំណីសត្វ
នៅកម្ពុជា**

គម្រោងគាំទ្រ កសិកម្មសត្វ ជំនួយសេវា
នាយកដ្ឋានជំនួយកសិករ
កម្រិតអភិវឌ្ឍន៍សេវាសត្វ
ឆ្នាំ ២០២២ ©ICRAF (S.F)